

GRADUATION PLAN (P2)

‘Amsterdam’s new University Library’

Een nieuwe universiteitsbibliotheek bij de UvA.

Sara van der Ploeg

shvanderploeg@gmail.com

1230050

21 juni 2012

Studio “Interiors, Buildings and Cities MSC 3/4”

Ontwerpdocenten: Mark Pimlott & Christoph Grafe

Research docent: Irene Cieraad

Externe gecommitteerde P2: Rob Geraedts

Faculteit Bouwkunde, TUDelft

Data

Personal Information

Naam	Sara van der Ploeg
Studentennummer	1230050
Adres	Koornmarkt 42
Postcode	2611 EH
Woonplaats	Delft
Telefoonnummer	0623796631
Emailadres	shvanderploeg@gmail.com

~

Studio

Thema	Interiors, cities and buildings MSC 3/4; The library as public retreat.
Docenten	Christoph Grafe, Mark Pimlott, Irene Cieraad.
Argumentatie keuze	Public buildings are very necessary and need a lot of precision in formulation and expression, since they serve everybody. I see this public affair as a challenge for a Graduation Project to learn to deal with. To choose to graduate with a project that entitles the different aspects on social and architectonic level and with a project for the Netherlands, I resulted in deciding for this theme.

~

Title

Titel van afstudeerproject	<i>“Amsterdam’s new University Library”</i> Een nieuwe universiteitsbibliotheek bij de UvA.
----------------------------	--

Product

Probleemomschrijving

De opgave is het ontwerpen van een nieuwe universiteitsbibliotheek bij de UvA. Het oorspronkelijke plan van de UvA om de universiteitsbibliotheek aan het Singel te vervangen dateert uit 1997. Dit plan houdt een nieuwe universitaire bibliotheek op het Binnengasthuis in. Dit is één van de vier campussen in het bezit van de UvA. Hierbij gaat het om de binnenstadcampus geesteswetenschappen. De UvA is volop bezig met het Huisvestingsplan voor de ontwikkeling van vier open stadcampussen in Amsterdam. Daarentegen; een duidelijk plan voor de nieuwe universiteitsbibliotheek op de binnenstadcampus laat zich voor alsnog raden. Tijd om erachter te komen waar de kwaliteiten van de Binnengasthuis op berusten en met wat voor type gebouw de UvA zich op de Binnenstadcampus kan representeren.

<Context>

De universiteitsbibliotheek van Amsterdam op het Singel puilt uit. Studenten staan in tentamenweken in de rij alsof ze een avondje stappen in de belangrijkste club niet willen missen. Het kan niemand ontgaan zijn dat het in de binnenstad van Amsterdam eigenlijk zweemt van de studenten, maar waar studeren zij nou eigenlijk?

<Position>

In 1997 werd deze beslissing van één nieuwe bibliotheek voor geesteswetenschappen van de Universiteit van Amsterdam op het Binnengasthuis (BG) al geankerd met het argument het imago anders te maken dan die van veel kleinere bibliotheken die geesteswetenschappen nu bezit (zij heeft 17 kleine bibliotheken). Daarbij beschikt de universiteit van Amsterdam over een zeer omvangrijke collectie met veel zeldzaam en uniek materiaal.

De destijdse drang het imago en onderzoeksfunctie te vergroten met het maken van een groot nieuw gebouw hangt nu aan verschillende draadjes. Dit plan is onderverdeeld geweest in het huisvesten van de bijzondere collecties en het creëren van studieplekken in de vorm van een studiecetrum. Inmiddels zijn de bijzondere collecties gehuisvest aan de Oude Turfmarkt (Binnengasthuis).

<Conditions>

Volgens het programma van eisen van 2011 van de UvA biedt de nieuw te plannen bibliotheek op de Binnenstadcampus (het Binnengasthuis) "toegang tot de open toegankelijke collectie van de geesteswetenschappen en beschikt over een groot aantal studie- en werkplekken, onderwijsruimtes en ontmoetingsplekken zoals een chat-café". Idealiter zou volgens dit programma van eisen mét deze voorzieningen "de bieb" functioneren als het hart van de campus geesteswetenschappen. Met andere woorden: de UB-Binnengasthuis vervangt de UB aan het Singel en blijft door zijn centrale ligging goed bereikbaar voor de gebruiker student, maar ook docent, medewerker en onderzoeker. Nu is de stelling van toepassing of deze gebruikers wel allemaal relevant zijn voor een nieuwe universitaire bibliotheek. De gebruikers van de nieuwe universitaire bibliotheek te onderscheiden in types leners, bestudeerders en bezoekers zou al lang achterhaald zijn. Er zijn studieplaatsen te kort. Deze worden vaak beschouwd als losgroeïende elementen. Hier geloof ik niet in. Ook het feit dat er in "de digitale wereld" nog steeds plaatsen nodig zijn waar de collectie fysiek aanwezig is, zegt alles over technologie. Het argument dat het omvangrijke bezit van de geesteswetenschappen de kans zou bieden om de onderzoeksfunctie in de geesteswetenschappen te versterken vindt zijn weerklink niet als alleen de digitaliseerprocessen worden versterkt. De nieuwe universiteitsbibliotheek is juist een ode aan de geesteswetenschappen. Eigenlijk is het een soort verlenging van de huiskamer of sociëteit waar

mensen samen komen om hun gedachtes te delen of zich in een ruimte te bevinden waar het hogere doel is de geest te verrijken.

<Programma>

Om dit beeld vast te houden is een passend programma nodig. De nieuwe UB zal in eerste instantie vooral heel veel studenten gaan huisvesten. Wat hebben deze studenten nodig om te studeren? Het programma van eisen van de UvA wenst een universiteitsbibliotheek op het Binnengasthuis (UB-BG) in het Oudemanhuispoortcomplex. De hoofdfuncties zijn nu onderverdeeld in Open opstelling boeken; 1.400 m², Studiewerkplekken; 2.500 m², Onderwijsruimtes; 1.000 m², Werkplekken medewerkers UB; 1.800 m², Geklimatiseerd magazijn Bijzondere Collecties; 1.000 m². Verder wenst de UvA een samenwerkingsverband met de KNAW; koninklijke overkoepelende organisatie van onderzoeksinstituten. Voorwaarde voor deze belanghebbende is dat de bibliotheek/studiecentrum op het BG-terrein er komt. Het programma van eisen uit 2002 is uitgegaan van een open opstelling van de collectie geesteswetenschappen van 14 km. Deze omvang van de collectie is tot nog toe gereduceerd tot 12,4 km in open toegankelijke opstelling.

In vergelijking; zoals eerder genoemd, de Universiteit Utrecht Geesteswetenschappen heeft 1.000 studenten minder. De in 2004 opgeleverde Universiteitsbibliotheek op de Utrechtse Campus telt 36.250 m², 4.200.000 boeken, 1.000 zitplekken, 560 studieplaatsen en 160 personeelsplekken. De omvang van de huidige collectie geesteswetenschappen bedraagt 12.7 km verdeeld over de eerdergenoemde campus en reeds gerenoveerde "Universiteitsbibliotheek binnenstad".

<Configuratie>

De configuratie van de nieuwe academische bibliotheek is een enorme patstelling. De gebruiker student strookt niet met de bezitter van de grachtengordel. De demografie van de studenten is tegelijkertijd ook van economisch belang voor de binnenstad. De binnenstedelijke economie is wél afhankelijk van de student, en (misschien steeds meer) dan van de toeristen en bewoners. Emotionele argumenten die het behoud van de panden voorstaan voeren de boventoon. De sociale impact van een nieuwe bibliotheek op het Binnengasthuis mag een getouwtrek zijn tussen partijen, waarbij de vraag is wie daar nou echt het meest aan heeft, aangezien de toekomst juist ligt in deze studieplekken voor studenten. Juist deze rijke culturele historie van het Binnengasthuis zorgt voor een prima décor voor de student om te studeren.

<Interior>

Met welk type gebouw kan een nieuwe universiteitsbibliotheek present staan voor de UvA op het Binnengasthuis? Het publieke karakter van het gebied kan nog sterker worden door heel crue gezegd: het vervangen van de sociale woningbouw met de nieuwe universiteitsbibliotheek. Het interieur van het Binnengasthuis krijgt een totaal ander karakter als de configuratie van het nieuwe type gebouw de bestaande typologieën van historische waarde sterkt en anders uitlegt. De oude hoven kunnen meer publieke betekenis krijgen en tegelijkertijd een idyllisch décor voor de bieb vormen. Want waar studeren deze studenten nou echt het liefst? Als we kijken naar de ObA zijn er zoveel verschillende situaties gecreeerd dat er bijna geen rustpunt te vinden is. Om het brein te stimuleren is de huiskamer of kroegsfeer aan de ene kant wenselijk. Tegelijkertijd kan een sereen uitzicht ook wonderen verrichten voor het eureka moment.

De sleutel tot het succes van de nieuwe universiteitsbibliotheek ligt er in op het Binnengasthuisterrein een publiek gebied als ambitie te hebben om zo juist de verbindende factor in de geesteswetenschappen te kunnen zijn.

Doel

Opdat de overvolle studiecetra, zoals die op het Singel niet overstromen naar derde instanties, zal de UvA in dit geval moeten ingrijpen met een nieuwe universiteitsbibliotheek op het Binnengasthuis, zodat de UvA haar centrale imago behoudt. Om het project goed uit te kunnen denken en werken zal ik kijken welke facetten een impact hebben op het ontwerpen van een universiteitsbibliotheek op het Binnengasthuis. Ook zal ik kijken naar welke opties er al voor handen zijn. Het doel is om met een maximum van 3 'nieuwe' gebouwen/ingrepen (nieuwbouw, renovatie & aanbouw) de Binnenstadcampus 2 nieuwe gezichten te geven vanaf de grachten (Nieuwe Doelenstraat & Oudezijds Achterburgwal) en nieuwe inhoud in de vorm van een universiteitsbibliotheek, studentenhuisvesting en een nieuw kantoor. Ik scheid ze om tot ontwerpkeuzes te komen, die hopelijk tegemoet komen aan en een antwoord geven op alle facetten die bij een nieuwe universiteitsbibliotheek komen kijken. Met andere woorden; de UB-Binnengasthuis vervangt de UB aan het Singel en blijft door zijn centrale ligging goed bereikbaar voor de gebruiker student, maar ook docent, medewerker, onderzoeker en personeel.

Proces

Methode

Het ontwerpen van de universiteitsbibliotheek is begonnen met een workshop in de tweede week. Door intensieve gesprekken zijn we tot een matrix gekomen van drie type gebouwen die passend waren op de locatie. 1. de courtyard, 2. een plot vullend project en 3. het object. Vervolgens hebben we aan de hand van 5 punten; 1. context, 2. types, 3. ruimtelijke organisatie, 4. verschijning en 5. rol van het interieur elk type gebouw doorgesproken en omschreven wat het effect is voor het gebouw en locatie (zie 'The Handbook' of bijlage 1).

De basis voor het theorie gedeelte is gelegd met een antropologisch onderzoek in de research seminar (bijlage 2). Deze methode wordt gebruikt om erachter te komen welk programma er precies nodig is voor de gebruiker en context. De informatie is ontsloten aan de hand van een vragenlijst en beeldonderzoek. De conclusie is handzaam voor de uitgangspunten bij het ontwerp van de nieuwe universiteitsbibliotheek.

Parallel zijn er in de ontwerpstudio analyses gedaan van bestaande bibliotheken (bijlage 3) en prijsvragen voor bibliotheken (thematisch onderzoek). Hierbij wordt duidelijk aan welke projecten wel of geen voorbeeld kan worden genomen.

Aan de hand van een variantenstudie hebben we in groepsverband de locatie Binnengasthuis onderzocht (situatie onderzoek). Dit hebben we gedaan aan de hand van basisprincipes tekenen, maquettes, gesprekken, documenteren en schrijven (bijlage 4). Het detailniveau hierbij is 1:500.

Hierop volgend is er bij de P1 een positie ingenomen (bijlage 5) of ook de probleemstelling en doel in dit Graduation Plan.

De methode bij de gekozen variant is het werken aan het ontwerp op verschillende schaalniveaus. Het is belangrijk om afwisselend te werken aan de inhoud van drie verschillende gebouwen, ook omdat zij andere inrichtingseisen hebben, en ook omdat ze andere principes kennen (nieuwbouw, renovatie, ombouw). Met de ontwerpmiddelen tekening op schaal, 'losse schetsen', modellen van 1:1000 naar 1:500 wordt de algehele en algemene bedoeling snel zichtbaar. Met de producten op schaal 1:200 en 1:50 (etc.) is er een goeie shift in ideeën haalbaar. Zo ontstaat er effectief een gedetailleerd beeld van de ingreep.

Op elke schaal komen de volgende drie punten naar voren, met aflopende prioriteit zijn dat: 1. maakbaarheid, 2. gebruiksvriendelijkheid, 3. optische wenselijkheid (esthetiek).

~

Literatuur

Om het theoretische en thematische gedeelte van het onderzoek scherp te houden lees ik voornamelijk onderstaande boeken en rapporten. Voor de eisen van het programma heb ik alle rapporten van de UvA gelezen. Met de theoretische inhoud voor het ontwerp refereer ik vooral naar de harmonie in de proportie, zoals Paul Van Naredi Rainer dat in zijn boek *Architketur und harmonie* samenbrengt. De thematiek in de bibliothekenwereld bestudeer ik aan de hand van referentieprojecten. De architectonische inhoud ontstaat met een onderzoek naar sgrafito. De betekenis van de lijn staat hierbij voorop en hoe publieke gebouwen met deze betekenis een representatieve waarde uitdragen voor de plek. Voor de sociale relevantie lees ik Susan Fainstein met *The Egalitarian City: Images of Amsterdam*.

Boon, Floor & Straathof, Merel

2011 "De slag om het Binnengasthuis" *Folia 64*, 31: 10-11.

Stuurgroep Humaniorabibliotheek

1997 *Opnieuw: De Amsterdamse Universiteitsbibliotheek; Haalbaarheidsstudie naar de herhuisvesting van de Universiteitsbibliotheek en de Faculteitsbibliotheken Letteren, Godgeleerdheid en Wijsbegeerte op het Binnengasthuisterrein en aan de Oude Turfmarkt*, Amsterdam: University Press.

Uilen, Alies

2010 "De eeuwige strijd om het Binnengasthuisterrein" *Nieuw Amsterdams Peil*, 10.09.2010.

Zeeman, Bert & van Schijndel, Robin & Daniels, Juliette

2011 *Digitalisering en de Universiteitsbibliotheek Geesteswetenschappen*, Universiteit van Amsterdam.

Dijkstra, M. & Dingeman, C.

2012 *Aanbiedingsbrief aan stadsdeelbestuur*, Amsterdam, 07.02.2012.

Van Naredi Rainer, Paul

1982 *Architektur und harmonie; Zahl, Mass und Proportion in der abendlandischen Baukunst*, DuMont Buchverlag, Koln.

Fainstein, Susan

1996 *The Egalitarian City: Images of Amsterdam*, Universiteit van Amsterdam

~

Praktijk voorkeur

Ik houd van duidelijke projecten. Daarom werk ik met pen en lineaal. Vervolgens maak ik de stap de tekeningen in de vaste computer te zetten. Dit gaat snel(ler) omdat ik met de hand de maten bepaal en ze op die manier in mijn systeem krijg. Vervolgens is het tekenen met de computer een 'op de automatische piloot' routine van lijnen. Tussendoor bouw ik maquettes. Hiermee kijk ik of de verhoudingen mooi/functioneel zijn. Ik maak foto's van de ruimtes op 'ooghoogte' om te kijken of de ruimte het gewenste resultaat oplevert. Ik eindig met tekeningen op juiste schaal en voltooide maquettes.

~

Deadlines

P2 29 juni 2012 (wk 26)
 P3 24 sept – 5 okt, 2012 (wk 39-40)
 P4 3 dec – 14 dec, 2012 (wk 49-50)
 P5 21 jan – 1 feb, 2012 (wk 4-5)

~

Schema planning

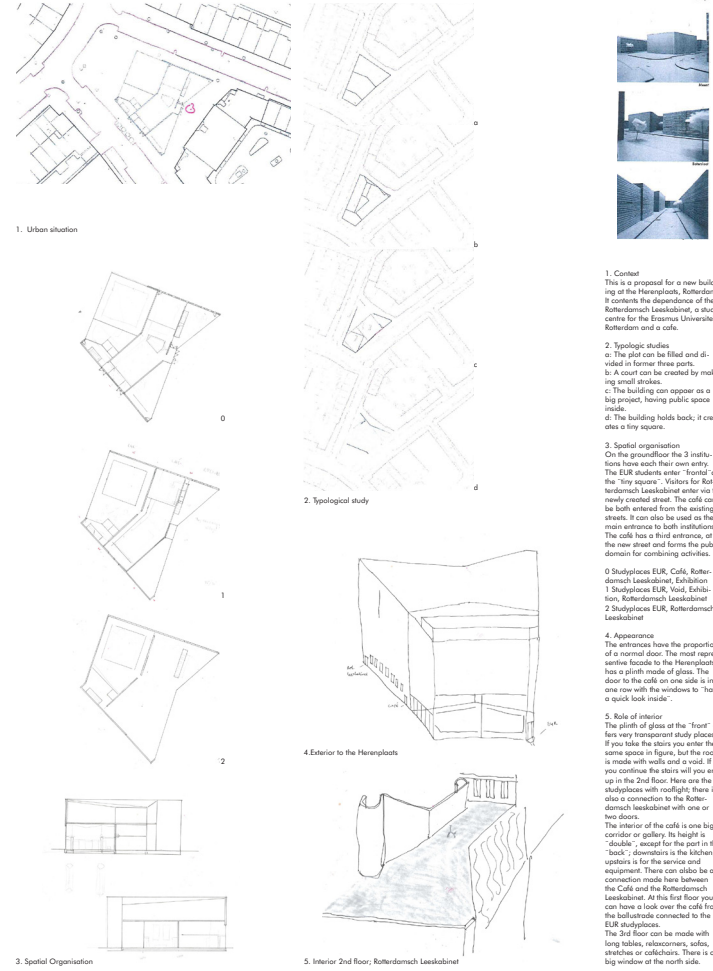
wk	26	<12>	39, 40	<8>	49, 50	4, 5
Peilingen	P2		P3		P4	P5
	Graduation Plan		Design Proposal (plans, facades, sections; 1:200, 1:100)		Theoretic and thematic support on research Theoretic and thematic support on design Reflection on architectonic and social relevance	
	Thematic Research (1:1000) Situational Research (1:500)		Detail Design (part) 1:50		Situational drawing 1:5000, 1:1000 Plan in situation 1:500	
	Programm of Requirement		Facade Fragment 1:20		Design proposal (plans, facades, sections; 1:200, 1:100)	
	Design Research (1:500, 1:200) Design Proposal (1:200)		Details 1:5		Detail Design (part) 1:50 Facade Fragment 1:20 Details 1:5	

Reflectie

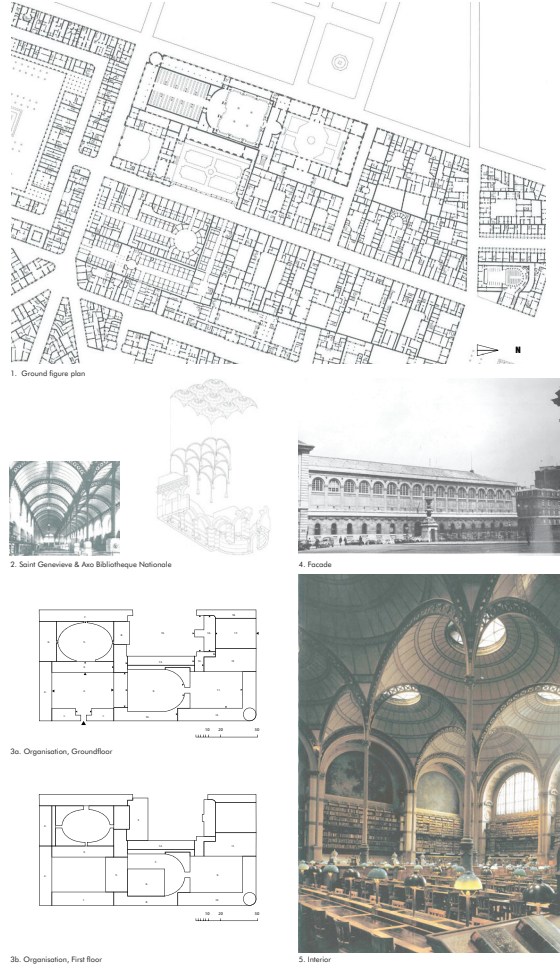
Relevantie

Met welk type gebouw kan een nieuwe universiteitsbibliotheek present staan voor de UvA op het Binnengasthuis? Het publieke karakter van het gebied kan nog sterker worden door heel crue gesteld: het vervangen van de sociale woningbouw met de nieuwe universiteitsbibliotheek. Het interieur van het Binnengasthuis krijgt een totaal ander karakter als de configuratie van het nieuwe type gebouw de bestaande typologieën van historische waarde sterkt en anders uitlegt. De oude hoven kunnen meer publieke betekenis krijgen en tegelijkertijd een idyllisch décor voor de bieb vormen. Want waar studeren deze studenten nou echt het liefst? Als we kijken naar de openbare bibliotheek van Amsterdam dan zijn er zoveel verschillende situaties gecreëerd dat er bijna geen rustpunt te vinden is. En misschien is dit wel precies verkeerd. Om het brein te stimuleren is de huiskamer of kroegsfeer aan de ene kant wenselijk. Tegelijkertijd kan een screen uitzicht ook wonderen verrichten voor het eureka moment.

Is de sleutel tot het succes van zowel de nieuwe universiteitsbibliotheek als de Binnenstadcampus realistisch op het Binnengasthuis? Zo ja, mag sociale woningbouw hiervoor wijken om de pure publieke functie van dit type gebouw tot gelding te laten komen? Zijn zij juist naast elkaar nodig? Of is studentenhuisvesting eigenlijk de nieuwe sociale woningbouw, aangezien zij de toekomst zijn. De ambitie van een publiek gebied is misschien de juiste verbindende factor in de geesteswetenschappen op het Binnengasthuis. Hierbij is special aandacht nodig voor de verschillende thema's aanbouw, nieuwbouw en renovatie.

1. Urban situation
2. Typological study
3. Spatial Organisation
4. Exterior to the Herengolfs
5. Interior 2nd floor, Rotterdamse Leeskabint
WORKSHOP 24

1. Ground figure plan
2. Saint Genevieve & Aux Bibliothèques Nationale
3a. Organisation, Groundfloor
3b. Organisation, First floor
4. Facade
5. Interior
PRECEDENTS 7

Met de eerste twee beelden wil ik onderzoeken wat de impact is van een 'representatieve voorgevel' en een 'nuttige' zijgevel in het kader van de bibliotheek.

(Stoddijk / Voongrevot & Zigrevot)

Met de volgende twee beelden wil ik onderzoeken in hoeverre de nabijheid van een gebouw een rol speelt bij de vormgeving van de bibliotheek.

(Bijlisch / Nishi & Ramee)

Met de volgende twee beelden, wil ik afdrukken van de vorm van een voorsteur bestaande uit strakke geometrische vormen of eerder een natuurlijk beeld.

(Bijlisch / Pinson & Naiter)

De volgende twee foto's betreffen op situaties van de hoek en de ingangstrategie.

(Stoddijk / Hoekperspectief & Lampenperspectief)

(Combinatie 4 afdrukken) Door nu uit bovengenoemd vier, een te laten kiezen, hoop ik een antwoord te doen over de afwijking van het traditionele voorbeeld van het uitzicht.

Met de eerste twee beelden wil ik onderzoeken wat de impact is van een 'representatieve voorgevel' en een 'nuttige' zijgevel in het kader van de bibliotheek.

(Stoddijk / Voongrevot & Zigrevot)

Met de volgende twee beelden wil ik onderzoeken in hoeverre de nabijheid van een gebouw een rol speelt bij de vormgeving van de bibliotheek.

(Bijlisch / Nishi & Ramee)

Met de volgende twee beelden, wil ik afdrukken van de vorm van een voorsteur bestaande uit strakke geometrische vormen of eerder een natuurlijk beeld.

(Bijlisch / Pinson & Naiter)

De volgende twee foto's betreffen op situaties van de hoek en de ingangstrategie.

(Stoddijk / Hoekperspectief & Lampenperspectief)

(Combinatie 4 afdrukken) Door nu uit bovengenoemd vier, een te laten kiezen, hoop ik een antwoord te doen over de afwijking van het traditionele voorbeeld van het uitzicht.

Met de eerste twee beelden wil ik onderzoeken wat de impact is van een 'representatieve voorgevel' en een 'nuttige' zijgevel in het kader van de bibliotheek.

(Stoddijk / Voongrevot & Zigrevot)

Met de volgende twee beelden wil ik onderzoeken in hoeverre de nabijheid van een gebouw een rol speelt bij de vormgeving van de bibliotheek.

(Bijlisch / Nishi & Ramee)

Met de volgende twee beelden, wil ik afdrukken van de vorm van een voorsteur bestaande uit strakke geometrische vormen of eerder een natuurlijk beeld.

(Bijlisch / Pinson & Naiter)

De volgende twee foto's betreffen op situaties van de hoek en de ingangstrategie.

(Stoddijk / Hoekperspectief & Lampenperspectief)

(Combinatie 4 afdrukken) Door nu uit bovengenoemd vier, een te laten kiezen, hoop ik een antwoord te doen over de afwijking van het traditionele voorbeeld van het uitzicht.

Met de eerste twee beelden wil ik onderzoeken wat de impact is van een 'representatieve voorgevel' en een 'nuttige' zijgevel in het kader van de bibliotheek.

(Stoddijk / Voongrevot & Zigrevot)

Met de volgende twee beelden wil ik onderzoeken in hoeverre de nabijheid van een gebouw een rol speelt bij de vormgeving van de bibliotheek.

(Bijlisch / Nishi & Ramee)

Met de volgende twee beelden, wil ik afdrukken van de vorm van een voorsteur bestaande uit strakke geometrische vormen of eerder een natuurlijk beeld.

(Bijlisch / Pinson & Naiter)

De volgende twee foto's betreffen op situaties van de hoek en de ingangstrategie.

(Stoddijk / Hoekperspectief & Lampenperspectief)

(Combinatie 4 afdrukken) Door nu uit bovengenoemd vier, een te laten kiezen, hoop ik een antwoord te doen over de afwijking van het traditionele voorbeeld van het uitzicht.